

دانش محتوایی آموزش معنامحور طراحی مسکن با رویکرد نشانه شناسی

www.ketab.ir

تالیف:

دکتر مرضیه اعتمادی پور

دکتر بهرام صالح صدق پور

(عضو هیات علمی دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی)

انتشارات شهرسازی

انتشارات شهرسازی

۱۴۰۲

سرشناسه	اعتمادی پور، مرضیه. ۱۳۶۵
عنوان و نام پدیدآور	دانش محتوایی آموزش معنامحور طراحی مسکن با رویکرد نشانه شناسی / تالیف: مرضیه اعتمادی پور، بهرام صالح صدق پور.
مشخصات نشر	تهران: انتشارات شهرسازی، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری	۱۵۵ص: مصور.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۹۳۲۱۸-۶-۷:
وضعیت فهرست نویسی	فیا
شناسه افزوده	صالح صدق پور، بهرام. ۱۳۳۸
موضوع	نشانه شناسی و معماری
موضوع	معماری -- طراحی
موضوع	روان شناسی محیط زیست
رده بندی کنگره	NA۲۵۴۳:
رده بندی دیویی	۷۲۰/۴:
شماره کتابشناسی ملی	۹۱۹۰۷۴۷:

دانش محتوایی آموزش معنامحور طراحی مسکن با رویکرد نشانه شناسی

تألیف: مرضیه اعتمادی پور، بهرام صالح صدق پور

ناشر: انتشارات شهرسازی

چاپ: اول - ۱۴۰۲

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

قیمت: ۱۱۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۳۲۱۸-۶-۷

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هرکسی تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه نماید مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

نشانی دفتر مرکزی: تهران، خیابان کارگر جنوبی، کوچه فردوسی، پلاک ۱۷، تلفن: ۵۵۶۴۳۶۷
 پایگاه اطلاع رسانی و فروشگاه اینترنتی: www.Shahrsaziiran.com، پست الکترونیکی: Shahrsaziiran@Gmail.com

فهرست

پیش‌گفتار.....

۱- فصل اول: هدف..... ۱

۱-۱- مقدمه..... ۱

۱-۱-۱- معنا و نشانه در معماری..... ۲

۱-۱-۲- جایگاه مخاطب در معماری..... ۵

۱-۲- خلاصه‌های شیوه و محتوای آموزش حوزه طراحی مسکن..... ۸

۱-۲-۱- کاربری عملی معنا در آموزش طراحی مسکن..... ۸

۱-۲-۲- پرداختن به حوزه نشانه‌شناسی، در سطح عملی آموزش طراحی..... ۹

۱-۲-۳- ایده‌پردازی با الهام از روابط معماری و حوزه علوم انسانی..... ۹

۱-۲-۴- توجه به نقدهای محتوایی در آموزش طراحی معماری..... ۱۰

۱-۳- تمایزها..... ۱۰

۱-۳-۱- زمینه‌سازی معاننگری در آموزش طراحی مسکن از طریق کاربری نشانه‌شناسی..... ۱۰

۱-۳-۲- تبیین معیارهای ایده‌پردازی طراحی مسکن برپایه نشانه‌شناسی در فرآیند آموزش..... ۱۱

۱-۳-۳- تبیین معیارهای ارزیابی طراحی، متناسب با آموزش معنامحور..... ۱۱

۱-۴- چگونگی کاربری و جوه تمایز..... ۱۲

۱-۵- اهداف مدل آموزشی..... ۱۴

۱-۵-۱- اهداف کلی مدل آموزشی..... ۱۴

۱-۵-۲- اهداف جزئی مدل آموزشی براساس جزئیات روابط میان عوامل مدل آموزش..... ۱۵

۱-۶- اهداف جزئیات چرخ‌های میان عوامل سازنده مدل آموزش معنامحور طراحی مسکن..... ۲۰

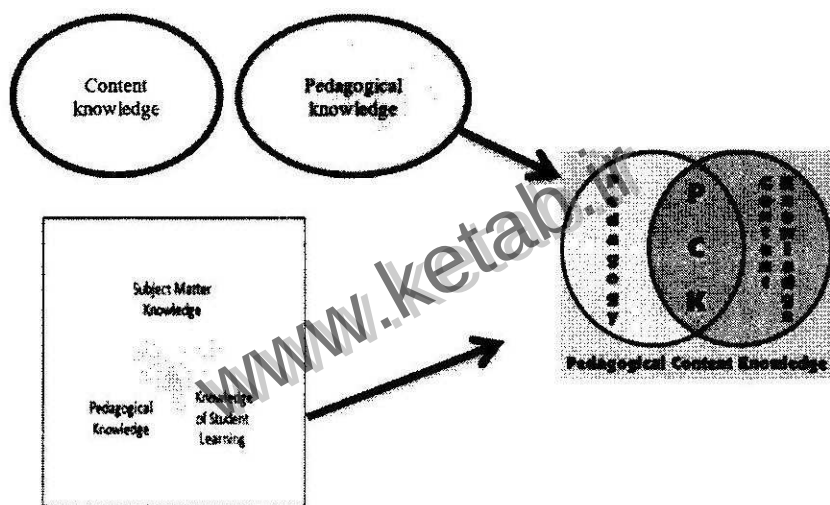
۱-۷- خلاصه فصل اول..... ۲۲

۲۵	۲- فصل دوم : محتوا
۲۵	۲-۱- محتوای عامل «تحلیل شناخت بستر»
۲۵	۲-۱-۱- عوامل پیش خورد و بازخورد «تحلیل شناخت بستر»
۲۶	۲-۱-۲- ویژگی های عامل «تحلیل شناخت بستر»
۲۶	۲-۱-۳- روش ها و مبانی آموزشی مرتبط با عامل «تحلیل شناخت بستر»
۲۷	۲-۲- محتوای عامل «ایده پردازی»
۲۷	۲-۲-۱- عوامل پیش خورد و بازخورد عامل «ایده پردازی»
۲۸	۲-۲-۲- ویژگی های عامل «ایده پردازی»
۲۹	۲-۲-۳- روش ها و مبانی آموزشی مرتبط با عامل «ایده پردازی»
۳۰	۲-۳- محتوای عامل «تحلیل دیدگاه زیبایی شناختی کاربران»
۳۱	۲-۳-۱- عوامل پیش خورد و بازخورد «تحلیل دیدگاه زیبایی شناختی کاربران»
۳۱	۲-۳-۲- ویژگی های عامل «تحلیل دیدگاه زیبایی شناختی کاربران»
۳۱	۲-۳-۳- روش ها و مبانی آموزشی مرتبط با عامل «تحلیل دیدگاه زیبایی شناختی کاربران»
۳۲	۲-۴- محتوای عامل «تحلیل ابعاد روان شناختی کاربران»
۳۲	۲-۴-۱- عوامل پیش خورد و بازخورد عامل «تحلیل ابعاد روان شناختی کاربران»
۳۲	۲-۴-۲- ویژگی های عامل «تحلیل ابعاد روان شناختی کاربران»
۳۳	۲-۴-۳- روش ها و مبانی آموزشی مرتبط با عامل «تحلیل ابعاد روان شناختی کاربران»
۳۳	۲-۵- محتوای عامل «طراحی فرم و کالبد»
۳۳	۲-۵-۱- عوامل پیش خورد و بازخورد «طراحی فرم و کالبد»
۳۴	۲-۵-۲- ویژگی های عامل «طراحی فرم و کالبد»

۳۵	۲-۵-۳- روش‌ها و مبانی آموزشی مرتبط با عامل «طراحی فرم و کالبد»
۳۵	۲-۶- محتوای عامل «طراحی روابط فضایی»
۳۵	۲-۶-۱- عوامل پیش‌خورد و بازخورد «طراحی روابط فضایی»
۳۶	۲-۶-۲- ویژگی‌های عامل «طراحی روابط فضایی»
۳۶	۲-۶-۳- روش‌ها و مبانی آموزشی مرتبط با عامل «طراحی روابط فضایی»
۳۶	۲-۷- محتوای عامل «ارزیابی نشانه‌ها براساس ادراک کاربران»
۳۷	۲-۷-۱- عوامل پیش‌خورد و بازخورد «ارزیابی نشانه‌ها براساس ادراک کاربران»
۳۷	۲-۷-۲- ویژگی‌های عامل «ارزیابی نشانه‌ها براساس ادراک کاربران»
۳۸	۲-۷-۳- روش‌ها و مبانی آموزشی مرتبط با عامل «ارزیابی نشانه‌ها براساس ادراک کاربران»
۳۸	۲-۸- خلاصه فصل دوم
۴۱	۳- فصل سوم: روش آموزش
۴۲	۳-۱- آموزش براساس بازخورد
۴۵	۳-۱-۱- عینیت‌گرایی
۴۵	۳-۱-۲- دیدگاه پردازش اطلاعات
۴۷	۳-۱-۳- فرهنگ‌گرایی اجتماعی
۴۷	۳-۱-۴- مدل‌های یادگیری و آموزش قابل مشاهده از بازخورد
۴۸	۳-۲- آموزش براساس مثال‌ها
۴۸	۳-۲-۱- تحقیق در مورد شکل‌گیری مفهوم
۴۹	۳-۲-۲- تحقیق در مورد نظریه اجتماعی-شناختی
۴۹	۳-۲-۳- تحقیق بر استدلال قیاسی
۴۹	۳-۲-۴- تحقیق در مورد تنوری بار شناختی

پیش گفتار

دانش محتوایی آموزشی^۱، به عنوان مهارت اساسی برای اساتید به منظور توسعه کیفیت و استراتژی تدریس و به عنوان ترکیبی از دانش موضوعی با دانش آموزشی آن‌ها مطابق با توانایی و علاقه یادگیرندگان توصیف می‌شود (تصویر الف) (کولتسوم^۲، ۲۰۱۷). از آن‌جا که آموزش در رشته معماری یکی از بحث‌انگیزترین مسائل در مراکز آموزشی سراسر دنیاست (حسینی، فلامکی، حجت، ۱۳۹۸) و روش‌های سنتی آموزش معماری، نیازهای جامعه معماری و دانشجویان امروز را برآورده نمی‌کند (لیب^۳ و همکاران، ۲۰۱۹) پرداختن به دانش محتوای آموزشی در حوزه طراحی معماری مسکن در قالب درس طرح مسکن و طراحی مجتمع مسکونی ضروری به نظر می‌رسد.

تصویر الف- ترکیب قلمروهای موثر بر دانش محتوای آموزشی (Pck) (کولتسوم، ۲۰۱۷)

از آن‌جا که بسیاری از مشکلات جامعه معماری، می‌تواند در آموزش ریشه داشته باشد، بنابراین تضعیف هویت مسکن به عنوان یکی از مهم‌ترین آسیب‌های حوزه معماری را می‌توان در سایه کم‌توجهی به معنا در آموزش طراحی نگریست. از سویی دیگر براساس دیدگاه نظریه‌پردازان، یکی از مهم‌ترین وجوه پرداختن به معنا، توجه

۱ - Pedagogical content knowledge

۲- Kultsum

۳ - Labib

به مخاطبان آثار است. از آنجا که این موضوع در سطح آموزش طراحی معماری، به ویژه طراحی مسکن عمدتاً مهجور مانده است، لزوم پرداختن به معناگرایی آموزش طراحی مسکن با تأکید بر ادراک مخاطبان آشکار می‌گردد. با توجه به این که استفاده از اصول نشانه‌شناسی، یکی از بهترین راهکارها در معناگرایی فضا از طریق تأکید بر نقش مخاطبان به شمار می‌آید، این نوشتار درصدد است دانش محتوایی آموزش طراحی مسکن را براساس معنامحوری با رویکرد نشانه‌شناسی تبیین نماید؛ چرا که نشانه‌ها به عنوان شاخص‌ترین عوامل معنایی در ایجاد تداعیات ذهنی، می‌توانند عاملی مؤثر در ارتقای هویت معماری در ارتباط با مخاطب باشند.

و جوه معنا از جمله نشانه‌شناسی، امروزه در آموزش طراحی مسکن جایگاه بارز و موثری در سطح عملی ندارد. مهم‌ترین آسیب‌های آموزش طراحی معماری که کتاب حاضر سعی در کم‌رنگ نمودن آن‌ها با استفاده از دانش محتوایی آموزش طراحی مسکن دارد، عبارت است از: «کم‌توجهی نسبی به معنا در مقابل ویژگی‌های کالبدی در آموزش طراحی معماری مسکن»، «کم‌توجهی به نشانه‌شناسی در آموزش طراحی معماری»، «کم‌رنگ بودن نقش پژوهش‌های کاربردی در آموزش طراحی معماری»، «بهره‌گیری از سلايق زیبایی‌شناختی شخصی در ارزیابی و هدایت طراحی‌ها توسط اساتید»، «کم‌توجهی به اصول روان‌شناختی در آموزش عملی طراحی معماری» و «نقش کم‌رنگ ارزیابی‌های فضا، نسبت به کالبد و فرم در فرآیند آموزشی».

فصل اول کتاب با هدف کلی تقویت محتوا و شیوه فرآیند آموزش معنامحور طراحی مسکن در راستای زمینه‌سازی معنامحوری و هویت‌بخشی بیش‌تر به آثار معماری در محیط‌های شهری نگارش می‌گردد و برای دست‌یابی به این هدف کلی، به تدقیق در جزئیات شیوه و محتوای آموزش پرداخته می‌شود. در فصل اول هدف از بیان مولفه‌های مؤثر بر آموزش و نیز چرایی ارتباطات میان آن‌ها تشریح می‌گردد. در فصل دوم بر یافتن مهم‌ترین مولفه‌های طراحی معنامحور مسکن با رویکرد نشانه‌شناسی و نیز دست‌یابی به چگونگی نحوه انطباق مولفه‌های مؤثر بر ادراک کاربران مسکن با سطوح نشانه برای کم‌رنگ نمودن آسیب‌های حوزه محتوای آموزش تمرکز می‌گردد. چستی مهم‌ترین شاخصه‌های مؤثر بر آموزش معنامحور طراحی مسکن با رویکرد نشانه‌شناسی و نیز چگونگی مدل فرآیند آموزش معنامحور طراحی مسکن با رویکرد نشانه‌شناسی نیز در راستای توجه به جنبه شیوه‌ای آموزش پژوهش می‌شوند. برای دست‌یابی به هدف کلی و اهداف جزئی باید بستر نظری آموزشی متناسب با پرسش‌ها انتخاب گردند که این امر در فصل سوم کتاب با عنوان «روش آموزش» به

بحث گزارده خواهد شد و مبانی نظری شیوه‌های مختلف آموزشی متناسب با مراحل مختلف در فرآیند آموزش معرفی و تبیین می‌گردند. با توجه به ماهیت نیازهای مخاطب محوری در اهتمام بر معنامحوری و از سوی دیگر اعمال محدودیت‌های دنیای معاصر در نحوه برگزاری دوره‌های آموزشی نیاز به بازنگری در چگونگی انتقال دانش تحت عنوان رسانه آموزش در فصل چهارم بحث خواهد شد. در فصل پنجم نیز جزئیات برنامه آموزشی پیشنهادی با تأکید بر ارزشیابی آن تدوین می‌گردد.